

ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

Μεταξύ τῶν καταλοίπων τοῦ ἀειμνήστου Σ. Λάμπρου τὸ περιέχον τὸ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ συλλογὴ τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ἣν μὲ ἰδιαιτέραν στοργὴν περιέβαλλεν ὁ σοφὸς ἐρευνητὴς ἐργαζόμενος πρὸς πλουτισμὸν αὐτῆς μέχρι τῶν τελευταίων του ἡμερῶν.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀπεικονίσεων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων κατηγορήσθη ὑπὸ τοῦ Σ. Λάμπρου δαπάνῃ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Ρώμῃ Διεθνoῦς Ἐκθέσεως καὶ ἐξετέθη εἰς τὴν ἔκθεσιν αὐτήν κατὰ τὸ ἔτος 1911 (Πρβλ. Ἐκθεσιν Σ. Λάμπρου ἐν Τυπάλδου Μπασσιᾶ, Τὸ Ἑλληνικὸν Τμήμα τῆς ἐν Ρώμῃ Διεθνoῦς Ἐκθέσεως 1911, Ἀθῆναι 1913, σ. 31 κ.ἑ.) Ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς Ἐκθέσεως ὁ Σ. Λάμπρος ἐξέδωκε γαλλιστὶ εἰκονογραφημένον κατάλογον τῶν ἐκτεθεισῶν εἰκόνων (*S. Lambros, Empereurs byzantins catalogue illustré de la collection des portraits des Empereurs de Byzance d'après les statues, les miniatures, les ivoires et les autres oeuvres d'art. Athènes 1911.*

Περὶ τῆς συλλογῆς ταύτης, ἀπὸ μακροῦ καταριζομένης, ὁ Σ. Λάμπρος ἔκαμεν ἐπανεπιλημένως ἀνακοινώσεις εἰς διάφορα συνέδρια, εἰς τὸ Α' διεθνὲς Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον συνεληθὸν κατὰ τὸ 1905 ἐν Ἀθήναις (Πρβλ. *Comptes-rendus du Congrès international d'archeologie Ire session Athènes 1905* σ. 309 κ.ἑ.), εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Καΐρου τοῦ 1909 (*Comptes-rendus du Congrès intern. d'archeologie classique Ime session le Caire 1909* σ. 267) καὶ ἐν Ρώμῃ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1911.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκθέσεως τῆς ἡ Συλλογῆς, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1911 ἐδωρήθη εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν πλήρη ἐπιφύλαξιν τῶν δικαιωμάτων τῆς προτεραιότητος τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὸν ἰδρυτὴν τῆς Συλλογῆς, ἐπλουτίσθη ἀκόμη διὰ τῶν ἐνδελεχῶν ἐρευνῶν τοῦ ἀκαταπανήτου ἰδρυτοῦ τῆς. Ὡς ἔχει αὕτη σήμερον, ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς ἀπεικονίσεων:

115 φωτογραφιῶν ἐκ τῶν μικρογραφιῶν τοῦ Κώδικος α. ς. 5. 5. τῆς Bibliotheca Estense τῆς Μοδῆνης.

160 φωτογραφιῶν ἐκ τῶν μικρογραφιῶν τοῦ Κώδικος 5—3 N—2 τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μαδρίτης περιέχοντος τὴν χρονογραφίαν τοῦ Ἰ. Σκυλίτη.

33 φωτογραφιῶν ἐκ τῶν ξυλογραφιῶν τοῦ ἐν Νυρεμβέργῃ κατὰ τὸ 1493 ἐκδοθέντος *Liber chronicorum* τοῦ Hartmann Schedel.

99 ἀπεικονίσεων ἐγγράφων καὶ φωτογραφικῶν ἐκ διαφόρων χειρογράφων καὶ λοιπῶν ἔργων τέχνης.

Καὶ αὐταὶ μὲν ἦσαν αἱ μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Σ. Λάμπρου γνωσταὶ ἀπεικονίσεις.

Ἐν τοῖς καταλοίποις ὅμως αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Χαριτάκη γενομένην κατάταξιν αὐτῶν, εὐρέθησαν πολλὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην τοῦ Σ. Λάμπρου, καταταγέντα εἰς τὸν ὑπὸ στοιχεῖον Γ' φακέλλον. (Πρβλ. *Χαριτάκη*, Σ. Λάμπρου τὰ μετὰ θάνατον εὐρεθέντα ἐν Ν. Ἑλληνομνήμονι XIV 1917—20 σ. 207 κ.ἑ. τοῦ αὐτοῦ, *Τὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Σ. Λάμπρου*, Ἀθήναι, 1921, σ. 8 κ.ἑ). Ἐν τῷ φακέλλῳ ταύτῳ περιέχονται ὀλίγα εἰσέτι νέα εἰκόνες αὐτοκρατόρων, ὡς καὶ πολλαὶ σημειώσεις σχετικαὶ πρὸς τὴν συλλογὴν. Μεγίστην ὅμως σπουδαιότητα ἐνέχει ἀντίτυπον τοῦ κατὰ τὸ 1911 ἐκδοθέντος γαλλιστὶ καταλόγου τῶν αὐτοκρατόρων, μετὰ παρενθέντων φύλλων χάρτου, ἐφ' ὧν ὁ Σ. Λάμπρος ἔχει ἀναγράψει πληθὺν σημειώσεων καὶ συμπληρώσεων τοῦ ἔργου του, δυναμένων νὰ καθοδηγήσουν εἰς λεπτομερεστέρας ἐρεῦνας.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν καταλοίπων τοῦ Σ. Λάμπρου συσταθεῖσα Ἐπιτροπὴ μεταξὺ τῶν ἐπειγόντων αὐτῆς ἔργων ἔκρινεν ἐπιβαλλομένην τὴν δημοσίευσιν τῆς Συλλογῆς ταύτης εἰς λεύκωμα, ὥρισε δὲ εἰδικὴν ὑποεπιτροπὴν πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τούτου. Ἡ ὑποεπιτροπὴ ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ. κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, Γ. Σωτηρίου, Ἀ. Ὁρλάνδου, Γ. Χαριτάκη καὶ Ἀ. Ευγυπούλου.

Μετὰ πολλὰς συνεδριάσεις ἡ Ἐπιτροπὴ παρεδέχθη κατὰ τὸ μεγαλύτερον αὐτοῦ μέρος τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Χαριτάκη ὑποβληθὲν σχέδιον ἐκδόσεως ἔχον ἐν ταῖς γενικαῖς αὐτοῦ γραμμαῖς ὡς ἑξῆς.

Πρὸ τῆς ἐκδόσεως νὰ γίνῃ ἐπανεκδοσις τοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκδόσεως τῆς Ρώμης ἐκδοθέντος γαλλιστὶ καταλόγου μετὰ τῶν προσθηκῶν τοῦ Σ. Λάμπρου, τῶν εὐρισκομένων εἰς τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἀντίτυπον τοῦ καταλόγου τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῷ σχετικῷ φακέλλῳ τῶν καταλοίπων. Ὁ ἐπανεκδοθησόμενος οὗτος κατάλογος ν' ἀποσταλῇ εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἐρευνητὰς Ἕλληνας καὶ ξένους μὲ τὴν παράκλησιν, ὅπως οὗτοι ὑποδείξωσι τὰς τυχὸν ὑπαρχούσας ἑλλείψεις.

Μετὰ τοῦτο, ὅταν πλέον ἢ Ἐπιτροπὴ θὰ εἶναι βεβαία ὅτι πᾶσαι

σχεδὸν αἱ γνωσταὶ ἀπεικονίσεις αὐτοκρατόρων ἀναγράφονται εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον, νὰ προβῇ εἰς τὰς μᾶλλον ἀναγκαιούσας ἀντιγραφάς, εἴτε ἐγγράμους εἴτε φωτογραφικὰς τῶν νέων τυχὸν ὑποδειχθησομένων ἀπεικονίσεων αὐτοκρατόρων καὶ οὕτω νὰ γίνῃ ἡ ἔκδοσις πασῶν τῶν εἰκόνων.

Τῶν ἀπεικονίσεων νὰ προηγηθῇ πρόλογος, ὡς τοιοῦτος δὲ νὰ τεθοῦν αἱ εἰς τὰ διάφορα συνέδρια ἀνακοινώσεις τοῦ Σ. Λάμπρου περὶ τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα τῆς Συλλογῆς ταύτης, περὶ ἧς εὐμενέσταται ὑπὸ διαπρεπῶν ἐπιστημόνων ἐξηγήθησαν κρίσεις (πρβλ. *Dalton*, *Byzantine art and archeology*, Oxford 1911 σ. 683. *Heisemberg* ἐν *B. Z.* XX. 1911 σ. 603 καὶ ἐπιστολὰς ἐν τῷ φακέλλῳ 5' τῶν Καταλοίων) ποιεῖται θερμὴν ἔκκλησιν πρὸς τὰ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα καὶ τοὺς ἐκδότας περὶ δημοσιεύσεως τῆς πολυτίμου ταύτης Συλλογῆς, ἧτις προώρισται νὰ παράσχη ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς περὶ τὴν βυζαντινὴν ἱστορίαν, τέχνην καὶ ἐνδυμασιολογίαν ἀσχολουμένους.